

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА

Складний і багатогранний процес відродження національної освіти в контексті євроінтеграції України до світового освітнього простору висуває особливі вимоги до системи підготовки висококваліфікованих спеціалістів у вищій педагогічній школі.

В умовах гуманізації освіти уваги потребує розробка та впровадження інноваційних форм і методів з метою якісної підготовки майбутніх фахівців до практичної роботи у початковій школі.

Поняття інтеграція (лат. *integratio*) відновлення, заповнення, об'єднання, входження. Або об'єднання в єдине ціле раніше ізольованих частин, елементів, компонентів, що супроводжується ускладненням та зміцненням зв'язків та відношень між ними.

Синонімами є і інші терміни:

- мультитеоретична конвергенція з об'єднання частин в ціле;
- синтез, як інтеграція теоретичних та прикладних аспектів практичної психології.

Відповідно до освітньо-професійної програми (ОПП) вищої освіти та Освітньо-кваліфікаційної характеристики (ОКХ) майбутнього практичного психолога критеріями інтегративного підходу до його підготовки є:

- 1) теоретичні знання (курсів); фахових дисциплін психологічного циклу;
- 2) практичні вміння (гностичні, проектувальні, конструктивні, організаторські, комунікативні) та навички застосування знань і вмінь як складників інтелектуальної культури особистості сучасного вчителя початкової школи і практичного психолога.

Саме тому маємо зазначити, що надзвичайно актуальним для формування особистості майбутнього вчителя початкового навчання та практичного психолога є:

- 1) сприяння посиленню інтересу до вивчення предметів, психологічного циклу;
- 2) обумовленість вибору методів навчання специфікою факультету початкового навчання, характером предметів, призначенням, метою і завданням навчального закладу;
- 3) залежність форм навчання, видів його контролю від змісту навчального матеріалу;
- 4) ефективне поєднання методів навчання у викладанні дисциплін психологічного циклу, забезпечення єдності формальних і матеріальних моментів, тобто відповідність змісту навчального матеріалу та форм його викладачу на факультеті початкового навчання;
- 5) перевага таких методів особистісно-орієнтованого навчання, які активізують розвиток розумової і розмірковувальної діяльності майбутніх фахівців – практичний психолог початкової школи, гарантують свідоме, систематичне засвоєння знань;
- 6) упровадження інноваційних індивідуально орієнтованих інтегративних методик, що спрямовані на досягнення кінцевого результату – підвищення рівня знань як основної умови набуття професійної компетентності майбутнього вчителя та практичного психолога початкової школи.

Професійно-педагогічна підготовка розглядалася нами як підготовка майбутнього практичного психолога до неперервного професійного розвитку. Серед основних її пріоритетів маємо визначити необхідність гуманізації, демократизації, гуманітаризації навчально-виховного процесу у вищих педагогічних навчальних закладах, опору на органічне поєднання загальнолюдських та національних цінностей, професійно-методичного, технологічного та практичного аспектів.

На перший план виводиться унікальна особистість студента факультету початкового навчання, практичного психолога, яка прагне максимальної реалізації своїх можливостей, відкрита для сприйняття нового досвіду, здатна здійснювати свідомий і відповідальний вибір в ситуаціях, що динамічно змінюється, реалізація інтегративної моделі професійної підготовки практичного психолога.

Педагогічний процес в університеті – це цілісна науково-освітня система, яка характеризується єдністю функціонування, внутрішньою упорядкованістю компонентів і специфічними взаємозв'язками між ними, що ціліснішою є система, то ефективніше вона функціонує і є результативнішою.

При аналізі такої багатомірної реальності, якою є підготовка практичного психолога початкового навчання до професійної діяльності, ми виходимо з 3-х базових категорій психології – особистість, професійна діяльність, спілкування, які теж є інтегративними.

Зокрема, професійна діяльність практичного психолога освіти – це поєднання технологій праці психолога, міжособистісна взаємодія (клімат, атмосфера цієї праці), особистість самого психолога.

Готуючи практичних психологів для початкової школи, маємо на увазі поєднання трьох основних компонентів у структурі майбутньої професійної діяльності: мотиваційно-орієнтований компонент, виконавчий, контроль-оцінювальний.

Ефективність професійної діяльності практичного психолога полягає в реалізації всіх її компонентів.

На кожному етапі професійної діяльності психологом реалізуються такі функції: діагностична, планування, організаторська, комунікативна, спонукальна, формуюча, аналітична, оціночна, координації, корекції і самовдосконалення, які відпрацьовуються і вдосконалюються як в навчально-виховному процесі, так і під час проходження психолого-педагогічної практики та в позанавчальній професійній діяльності, зокрема шляхом участі в діяльності громадських організацій.

Інтеграція особистісних якостей практичного психолога початкової школи характеризуються так:

Імідж психолога: людська привабливість, особистісний «шарм», інтелігентність, вигляд здорової і щасливої людини, позитивна модальність настрою, інтерес до

людей і до їх проблем, впевненість у собі, оптимізм. Активність, індивідуальний стиль діяльності.

Професійно-важливі якості: інтелектуальність, соціабельність, афіліація, емоційна стійкість і життєрадісність, ініціативність і соціальна активність, дипломатичність, терпимість, педагогічні здібності, професійна етика і компетентність, відповідальність.

Принципи діяльності: *спільні:* гуманізму, розвитку, індивідуального і диференційного підходу, системодіяльностного підходу, комплексного підходу;

спеціальні: соціального реагування, благополуччя клієнта, конфіденціальності, об'єктивності.

Статус ставлення до дітей: адвокат, доброзичливий співрозмовник, фасілітатор, психолог, валеолог, психотерапевт.

Статус ставлення до дорослих: союзник, помічник, співробітник, дипломат, педагог, психолог, арбітр, посередник, організатор, консультант, психотерапевт.

Інтегративний підхід у системі підготовки практичних психологів здійснюється кафедрою практичної психології через впровадження інтегративних курсів, налагодження контактів і зміцнення зв'язків з громадськими організаціями, школами, дитячими навчальними закладами та дошкільними установами. Зокрема, налагодження контактів і зміцнення зв'язків з загальноосвітніми установами, які здійснюються за спеціально інтегрованими програмами. Сутність інтегрованих курсів полягає в тому, що вони дають змогу студентам отримати спочатку загальне, цілісне уявлення про певну галузь знань, а потім її конкретизувати, поглиблювати.

Одночасне практичне розширення і застосування студентами навчального матеріалу не тільки сприяє системному, цілісному сприйманню інформації, а й спонукає кожну особистість до самореалізації, тобто сприяє збагаченню досвіду студентів через їхні почуття. А такі знання є міцними та особистісно значущими. Інтеграція відбувається у навчально-виховному процесі школи, ВНЗ через впровадження інтегрованих уроків, курсів та програм навчальних психологічних дисциплін.

Інтегративний підхід значною мірою сприяє реалізації принципів науковості та системності навчання, дозволяє усунути ряд недоліків у навчально-виховному процесі: розрізненість знань, дублювання та різний підхід до трактування спорідненого навчального матеріалу, перевантаження програм, недостатня мотивація вивчення мистецьких дисциплін.

Цілісний педагогічний процес, який передбачає взаємозв'язок і взаємодію всіх складових компонентів, дає можливість для організованої і упорядкованої інтегрованої підготовки спеціаліста.

Отже, інтегративний підхід до системи підготовки практичних психологів, вчителів початкових класів, сприяє формуванню трирівневої організації навчально-пізнавальної діяльності студентів:

I рівень – структурно-систематичне угруповання навчального матеріалу;

II рівень – самостійно-аналітична робота зі структурно-складовими частинами за спеціальними педагогічними технологіями;

III рівень – створення структурної моделі знань, що є основою набуття студентами професійної компетентності.

Отже, інтегративність як полірівневе, багатовекторне поняття та провідний метод системності реалізується у підготовці практичних психологів на факультеті початкового навчання таким чином:

- Інтеграція до Всесвітнього Європейського освітнього простору;
- Український освітній простір;
- Обласний та місцевий освітній простір;
- Інтеграція на рівні кафедр факультету;
- Міжпредметна інтеграція;
- Інтеграція технологій, технік, методів і прийомів навчання та виховання студентів;

- І як кінцева мета – реалізація інтегрованої моделі професійної підготовки особистості практичного психолога.

Таким чином, система психолого-педагогічної підготовки практичних психологів на факультеті початкового навчання є цілісним утворенням, що має визначені структуру і зміст, а також забезпечує ефективну організацію навчально-виховного процесу. Зміст психолого-педагогічних дисциплін настільки взаємопов'язаний і взаємозумовлений, що єдино правильним шляхом є їх внутрішня і зовнішня інтеграція, котра усвідомлюється нами як процес поєднання і зближення окремих частин в єдине ціле. Саме цей аспект є перспективним для подальшого дослідження та впровадження в практику підготовки майбутніх практичних психологів у ВНЗ, зокрема, на факультеті початкового навчання.

Література

1. Галузеві стандарти вищої освіти / Міністерство освіти і науки України. – К., 2005.
2. Вачков И.В. и другие. Введение в профессию «Психолог». – М., 2004. – 463 с.